

*Є. Л. Куктенко,
студент V курсу 2 групи
Інституту прокуратури
та кримінальної юстиції,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, м. Харків*

ПРОБАЦІЯ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ ЯК СПОСІБ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЗЛОЧИННОСТІ

Неповнолітні правопорушники в Україні потребують особливої уваги з боку держави в цілому та працівників Державної кримінально-виконавчої служби зокрема. Із зарубіжної практики зрозуміло, що багато чого залежить від служби пробації. Створення повноцінної ювенальної пробації в Україні може бути новим досягненням, яке дасть шанс перевиховати неповнолітніх, які вже не мають надії змінитися, а головне, не прагнуть цього.

Сутність пробації полягає в тому, що устанавлюються певні обмеження й обов'язки, що покладаються судом на правопорушника з метою його подальшої соціальної реабілітації [1, с. 45–49]. Інститут пробації має стати незамінною та обов'язковою складовою ювенальної юстиції.

Верховною Радою України 05.02.2015 р. прийнято Закон України «Про пробацію» (далі – Закон), який набув чинності 27.08.2015 р. У цьому Законі визначено національну модель пробації, розроблену з урахуванням стандартів пробації, викладених у Рекомендації СМ/Rec(2010)1 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам про Правила Ради Європи про пробацію.

Пробація визначається Законом як система наглядових та соціально-виховних заходів, що застосовуються за рішенням суду та відповідно до закону до засуджених, а також забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинуваченого [5].

Метою пробації є забезпечення безпеки суспільства шляхом виправлення засуджених, запобігання вчиненню ними повторних кримінальних правопорушень.

Пробація щодо неповнолітніх стосується осіб віком від 14 до 18 років, здійснюється з урахуванням їхніх вікових та психологічних особливостей [5].

Ювенальна пробація має бути спрямована на убезпечення суспільства шляхом здійснення нагляду за дітьми, які вчинили злочини, та

проведення виховної та соціальної роботи з метою перевиховання і профілактики вчинення ними рецидивних злочинів та правопорушень, агресивної поведінки, мотивації позитивних змін особистості та поліпшення соціальних стосунків [2, с.76].

Пробація для неповнолітніх, на нашу думку, повинна передбачати відвідування спеціальних установ (денних центрів, пробаційних центрів), де підліток перебуває декілька годин на день, інколи більшу частину дня, і бере участь у навчальній, трудовій, дозвільній діяльності, розвиває професійні навички, займається спортом, технічною творчістю, спрямованими на відшкодування збитків, спричинених злочином, і на його ресоціалізацію.

Усе це повинно відбуватися в рамках соціально-виховної роботи, яка затверджується за індивідуальним планом з обов'язковим урахуванням і проведенням оцінки ризиків учинення суб'єктом пробації нових кримінальних правопорушень і передбачає диференційований підхід при наданні консультативної, психологічної та інших видів допомоги, сприяє працевлаштуванню, залученню до навчання, участі у виховних заходах та соціально корисній діяльності [3].

Успішність ювенальної пробації залежить від правильно і чітко налагодженої соціально-виховної роботи з неповнолітніми, адже на загальнодержавному рівні визнано, що низький рівень організації соціально-виховної та психологічної роботи із засудженими не забезпечує умов для ефективної індивідуальної корекції їх поведінки, виправлення й ресоціалізації, приводячи у підсумку до значної кількості випадків пенітенціарного рецидиву [4].

Зміст соціально-виховної роботи полягає в тому, що процес перевиховання засуджених здійснюється визначеними суб'єктами на користь (в інтересах, через потреби) суспільства, без відриву від суспільства та стосовно членів суспільства. Отже, можна стверджувати, що соціально-виховна робота – це не лише правовий або, як його часто називають, – педагогічний, а й соціальний інститут [4, с. 30]. Вона є соціальною за змістом, оскільки, здійснюючись людьми та заради людей, ґрунтується на моральних засадах суспільства, загальноприйнятих правилах життя в ньому.

Соціально-виховна робота повинна втілюватися в цілеспрямованій професійній діяльності відповідних суб'єктів, яка полягає у здійсненні зовнішнього впливу на поведінку засудженого з метою її подальшої позитивної зміни, тобто її мету становить не однозначне досягнення зміни особистості, а зміну лише зовнішньої складової мотивації, тобто її ціль – створення необхідних умов для таких змін, які мають спрямовуватися на формування життєвих (людських) компетенцій неповнолітнього засудженого, бажання та можливість діяти у конкретній життєвій ситуації

відповідно до власних цінностей, ставлень та переконань, що відповідають позитивним цінностям суспільства. Наслідком цієї роботи повинно стати формування у засудженого прагнення до певної моделі соціально значущої поведінки [4].

Для забезпечення ефективності соціально-виховної роботи з неповнолітніми правопорушниками потрібно враховувати такі заходи: 1) додержання та гарантування прав дітей, які мають конфлікт із законом, з урахуванням їх вікових, соціально-психологічних, психофізичних та інших особливостей розвитку; 2) створення належних умов для життя, забезпечення необхідної медичної допомоги для дітей, які перебувають в слідчих ізоляторах, спеціальних виховних установах; 3) гарантування соціального патронажу неповнолітнім (передбачає обстеження осіб з метою виявлення соціально-психологічних проблем), які відбувають покарання у спеціальних виховних установах та закладах соціальної реабілітації або звільнені з них; 4) соціальна реабілітація неповнолітніх, які відбули покарання. Це складний процес взаємодії звільненого із соціальним середовищем, в результаті якого формуються якості людини як суб'єкта суспільних відносин, і дитина змінюється в кращу сторону, тобто стає на шлях виправлення. Однією з головних цілей соціальної реабілітації є пристосування, адаптація підлітка до соціальної реальності після відбування покарання. Для їх реалізації необхідно розроблення і впровадження в систему реабілітації заходів виховного, профілактичного, культурного та духовного характеру; 5) сприяння формуванню у неповнолітнього правопорушника почуття відповідальності за свої вчинки, заохочення до взяття ним на себе відповідальності за заподіяну шкоду, а також до позитивних змін у його поведінці; 6) служба пробації повинна сприяти залученню неповнолітніх до навчання та здобуття ними повної загальної середньої освіти; 7) створення при територіальних центрах соціальних служб для дітей, сім'ї та молоді денних консультативно-дозвільних центрів тощо.

Отже, пробація щодо неповнолітніх має бути тією дієвою системою наглядових, соціальних, виховних та профілактичних заходів, які дозволять здійснювати ефективне попередження злочинності неповнолітніх.

Зазначені заходи допоможуть досягти виправлення неповнолітніх осіб і зменшити кількість учинених ними правопорушень. Підлітки, на відміну від дорослих порушників закону, мають більше шансів виправитись, але, безумовно, за допомогою працівників і органів, які будуть цьому сприяти. Застосування тих самих, що й до дорослих правопорушників, прийомів та методів неприпустиме, що може спричинити шкоду неповнолітньому. Залучення до роботи в службі пробації фахівців, які будуть

працювати з дітьми, допоможе змінити ситуацію з неповнолітніми правопорушниками на краще.

Список літератури

1. Василевич В. В. Кримінологічне обґрунтування запровадження інститутів відновного правосуддя та пробації в Україні / В. В. Василевич, І. М. Михайлова // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2014. – № 3. – С. 45–49.

2. Ягунов Д. В. Служба пробації : концепції, засади діяльності, організаційна структура: [конспект лекцій] / Д. В. Ягунов. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2006. – 173 с.

3. ДПтС України: опис моделі пробації, визначеної Законом України «Про пробацію» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kvs.gov.ua/peniten/control/main/uk/publish/printable_article/829426;jsessionid=09C7207F70B2C873156D465AAAF0CF6D

4. Таволжанський О. В. Соціально-виховна робота із засудженими до позбавлення волі : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / О. В. Таволжанський ; наук. кер. Л. П. Оніка; НЮУ ім. Ярослава Мудрого. – Харків. – 2014. – 20 с.

5. Про пробацію: Закон України від 05.02.2015 р. № 160-8 // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 12. – Ст. 93.

6. Таволжанський О. В. Соціально-виховна робота із засудженими до позбавлення волі : монографія / О. В. Таволжанський; за ред. В. В. Голіни; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків : Право, 2015.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**КАФЕДРА КРИМІНОЛОГІЇ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА**

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

ТОМ 2

Харків
2017

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

Організаційний комітет:

Гетьман А. П. – голова організаційного комітету, проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України;

Головкін Б. М. – заступник голови організаційного комітету, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Ткачова О. В. – відповідальний секретар, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Автухов К. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Таволжанський О. В. – кандидат юридичних наук, асистент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Перспективи реформування кримінально-виконавчої системи України: матеріали круглого столу студентів, аспірантів, молодих вчених (4 квітня 2017 року, м. Харків): в 2т. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; за ред. А.П. Гетьмана, Б. М. Головкина та інш. – Харків : Юрайт, 2017. – Т2 ., – 260 стр.
ISBN – 978-966-2740-94-3

У збірник увійшли наукові доповіді та тези виступів учасників круглого столу, присвяченого перспективам реформування кримінально-виконавчої системи України.

Матеріали подані в авторській редакції.

The collection made scientific reports and abstracts of the participants of the round table devoted to the prospects of reforming the penal system of Ukraine. Materials for were presented by the authors.

ISBN – 978-966-2740-94-3

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

© Гетьман А.П., Головкін Б.М. та інш., 2017
© “Юрайт”, 2017

З М І С Т

Бабій О. Г., Гавриленко М. М. Клименко Є. А.	Пенітенціарна пробація як складова ресоціалізації в Україні.....	3
Бірюков М. С.	Зміни до порядку направлення осіб до відбування покарання у виді позбавлення волі.....	10
Богатюк О. В.	Мета соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі.....	13
Бугайчук А. А.	Сучасна кримінально-виконавча політика України.....	17
Бурикін В. В.	Про імперативність ресоціалізації звільненої з установи виконання покарання особи.....	21
Вовк М. М.	Відповідність вітчизняного законо-давства у сфері виконання покарань між-народним та європейським стандартам поведження із засудженими.....	24
Гадзіна М. Ю.	Звільнення від відбування покарання за хворобою: проблеми та шляхи їх розв'язання.....	28
Герашенко С.	Виконання покарання у виді арешту.....	32
Гнітій А. О.	Проблемні питання застосування та виконання покарань у виді громадських робіт.....	35
Голєв В. І.	Виправні роботи на сучасному етапі розвитку кримінально-виконавчої системи.....	39
Головко Д. Є.	Кримінально-правові проблеми застосування звільнення від відбування покарання за хворобою.....	42

Грабовська Я.Г.	Особливості виправлення та ресоціалізації неповнолітніх.....	47
Григоренко В. О.	Відбування покарання у виді позбавлення волі засудженими жінками.....	50
Грицева О. О.	Матеріально-побутове забезпечення засуджених до позбавлення волі.....	54
Гриша І. О.	Міжнародний досвід застосування покарання у виді громадських робіт.....	58
Дейнега К. В.	Участь громадськості у виправленні та ресоціалізації засуджених.....	62
Дейнега М. В.	Праця засудженого в умовах ізоляції в контексті реалізації його матеріальних зобов'язань.....	66
Джелалі В. Ф.	Деякі проблеми виправлення та ресоціалізації неповнолітніх осіб.....	70
Дзандзава Г. М.	Медико-санітарне забезпечення засуджених до позбавлення волі.....	74
Дроздова В. І.	Потрапляння наркотичних засобів до установ виконання покарань.....	78
Дуброва Т. В.	До питання про право на свободу віросповідання засуджених до позбавлення волі.....	81
Железнякова Н. І.	Соціальна адаптація засуджених до позбавлення волі під час відбування покарання.....	84
Задерей О. В.	Застосування амністії до осіб, які вчинили злочини проти основ національної безпеки: правовий аспект та перспективи застосування в сучасних українських реаліях.....	88

Зайцева А. О.	Поняття та порядок звільнення засуджених від відбування покарання у зв'язку з помилуванням.....	91
Зелінська І. А.	Проблема переведення засудженого з однієї виправної колонії до іншої.....	94
Йосипенко Н. П.	Освіта як засіб виправлення та ресоціалізації осіб, засуджених до позбавлення волі, на прикладі зарубіжних країн.....	97
Іванов Д. В.	Перспективи створення приватних колоній в Україні.....	100
Карпова В. В.	Соціально-виховна робота із засудженими до довічного позбавлення волі.....	103
Козаченко Т. О.	Щодо доцільності застосування покарання у виді обмеження волі.....	107
Козярин Д. Ю.	Особливості ресоціалізації засуджених неповнолітніх.....	111
Колісник Л. Г.	Питання забезпечення права засуджених на охорону здоров'я.....	115
Кудря А. Р.	Забезпечення конституційного права засуджених на охорону здоров'я: основні проблеми та можливі шляхи їх вирішення...	119
Куктенко Є. Л.	Пробація щодо неповнолітніх як спосіб попередження злочинності.....	123
Курочкіна О. О.	Порівняльна характеристика змісту і основних ознак виконання покарання у виді виправних робіт в радянський період та за часів незалежності України.....	127
Кухар К. І.	Актуальні проблеми застосування інститутів амністії та помилування в Україні.....	130
Кушнір Я. О.	Про забезпечення доступу до освіти осіб, засуджених до довічного позбавлення волі.....	135

Лук'яненко Н.Ю.	Ресоціалізація засуджених як напрям державної пенітенціарної політики.....	138
Лучникова Д. Ю.	Проблеми ресоціалізації осіб, які не досягли повноліття.....	141
Ляшкевич Є. І.	Місце законних інтересів у складі правового статусу засуджених.....	144
Мандзюк М.	Проблемні аспекти ресоціалізації засуджених.....	146
Михайлова Г. В.	Проблеми підготовки засуджених до звільнення від відбування покарання.....	149
Ненька Г. Ю.	Проблеми застосування покарання у виді виправних робіт.....	152
Онищенко А. Г.	Запобігання проникненню заборонених предметів до установ виконання покарань шляхом реалізації індивідуальних заходів.....	156
Оніщенко З. О.	Правовий механізм забезпечення безпеки засуджених осіб та персоналу в місцях позбавлення волі.....	159
Очерет М. О.	Роль соціально-виховної роботи із засудженими в установах виконання покарань..	162
Очкін Р. В.	Міжнародні аспекти проведення соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі.....	165
Панішева Ю. С.	Проблеми виконання покарання у виді довічного позбавлення волі.....	168/
Плеханов М.	Місце інституту пробації в системі ювенальної юстиції.....	171
Погребняк О. О.	Деякі питання забезпечення безпеки персоналу установ виконання покарань...	175
Позняк Ю. В.	Ресоціалізація неповнолітніх, засуджених до позбавлення волі.....	178

Поллак М. О.	Міжнародні стандарти поводження із засудженими.....	182
Пономаренко Є. С.	Удосконалення функціонування слідчих ізоляторів в умовах реформування кримінально-виконавчої системи України...	185
Прокопенко О.Г.	Оцінка ризику вчинення повторного кримінального правопорушення як елемент досудової пробації.....	190
Прокоф'єва А. К.	Проблема правового забезпечення права засуджених на відбування покарання за місцем проживання.....	194
Романюк А. О.	Щодо гуманізації системи виконання покарань в Україні.....	197
Роянова І. В.	Правова сутність досудової пробації та підстави її застосування.....	202
Руденко А. М.	Діяльність громадських організацій та їх вплив на кримінально-виконавчу систему України.....	205
Савенко Є. О.	Соціально-виховна робота із засудженими до позбавлення волі.....	209
Сархош Ю. Д.	Виправлення засудженого: до визна-чення поняття.....	213
Смирнова А. О.	Проблемні питання громадських робіт у системі кримінальних покарань.....	216
Суліменко О. В.	Ресоціалізація жінок, засуджених до позбавлення волі.....	219
Толокольнікова К. С.	До питання обмеження прав засуджених....	223
Уласевич Д. В	Активне виборче право засуджених.....	226
Червона С. Р.	Деякі аспекти виконання арешту.....	229
Чередниченко Д. А.	Виправлення як мета покарання засуджених до позбавлення волі.....	232

Чернишова Є. М.	Виховна робота з неповнолітніми в кримінально-виконавчому аспекті.....	235
Чусько В. В.	Пріоритетні завдання та перспективи реформування державних кримінально-виконавчих інспекцій в Україні в службу пробації.....	239
Шепеленко Л. В.	Інститут пробації: зарубіжний досвід і перспективи розвитку в Україні.....	243
Шульгата М. О.	Проблеми виконання покарання у виді штрафу.....	246
Щербакова К. Я.	Окремі питання доцільності створення слідчих органів державної кримінально-виконавчої служби України.....	251

Наукове видання

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

Відповідальний за випуск: Головкін Б. М.

Підп. до друку 26.05.2017. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.

Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 18,68. Облік.-вид. арк. 13,8.

Тираж 30 прим. Зам. № 114911. Ціна договірна.

Друкарня «Аладдин-Принт»

61023, м. Харків, вул. Сумська, 4, оф. 8

Тел.: (057) 764-72-11 <http://aladdin-print.ua>

Свідоцтво про державну реєстрацію В00 № 966600 від 28.03.2003 р.